

ZONDER PLATTELAND GEEN LEEFBAARHEID

P10-vijfpuntenplan leefbaarheid

ZONDER PLATTELAND GEEN LEEFBAARHEID

In onze dorpen is het heel gewoon: inwoners steken de handen uit de mouwen. Met grote en kleine initiatieven zorgen ze ervoor dat hun dorpen vitaal en leefbaar blijven. Dorpen hebben hun eigen feesten en evenementen. Buren zorgen voor buren. Zelf opgerichte energiecoöperaties maken de dorpen duurzaam. Zo doen we dat.

Sinds onze Koning het begrip participatiesamenleving introduceerde, is er veel aandacht voor het enorme zelforganiserende vermogen in de dorpen. Hoe gewoon wij dat vermogen ook vinden, het is tegelijkertijd ontzettend bijzonder. Want mensen komen en gaan, initiatieven in dorpen blijven.

In het jaar van ons tienjarig jubileum gaven we de Wageningen University and Research opdracht onderzoek te doen naar leefbaarheidsinitiatieven op het platteland, de grote gemene deler in de P10. We vroegen ons af wat bewoners beweegt en hoe zij naar hun leefbaarheid kijken. En we probeerden te achterhalen hoe wij als P10 het zelforganiserend vermogen kunnen stimuleren en benutten in ons streven naar een vitaal platteland.

Het onderzoek leverde een schat aan kennis en inzichten op, waar wij ons voordeel mee kunnen doen. Die 'wij' zijn natuurlijk de P10-gemeenten, onze inwoners en onze dorpen maar ook andere overheden en heel Nederland. Want met onze lokale initiatieven, ons organiserend vermogen en onze eigenheid hebben we iets te bieden. We kunnen helpen bij de grote opgaven waar we als land voor staan. Sterker nog, op basis van het onderzoek durven wij wel te stellen: zonder platteland geen leefbaarheid.

Geïnspireerd door de uitkomsten van het onderzoek en de slagkracht van onze inwoners maakten we een kompas voor de toekomst op vijf punten.

Ellen van Selm, voorzitter P10 en burgemeester Opsterland

P10-VIJFPUNTENPLAN LEEFBAARHEID

1. Participatiesamenleving: benutten en enthousiasmeren

De overheid kan niet alles alleen. Voor de leefbaarheid in ons land en voor de grote transities waar we voor staan is een participerende samenleving onmisbaar. Concreet betekent dat: inwoners en ondernemers die lokale initiatieven ontplooiën en verantwoordelijkheid nemen. Op het platteland zijn die er volop: dorpen lossen problemen zélf op. Als voorzieningen dreigen te verdwijnen, slaan inwoners de handen ineen, stropen ze hun mouwen op en zorgen ze ervoor dat de school, de buurtsuper en de bieb toch (bereikbaar) blijven. Voorbeelden zijn er legio, ook van kleinschalige initiatieven die nauwelijks hulp nodig hebben.

Benut hun creativiteit, inventiviteit, organisatievermogen en kracht. Presenteer hen geen oplossingen die door de overheid zijn bedacht. Presenteer hen de dilemma's, enthousiasmeer ze en sta dan versteld van waar ze mee komen.

2. Kennis: vergaren en delen

Al die initiatieven in al die kernen: stel je eens voor hoeveel kennis en ervaring daar wordt opgedaan. Bijvoorbeeld over hoe je meer mensen bij je plan betreft, welke vergunningen je nodig hebt voor een evenement, hoe je een crowdfundingactie opzet en hoe je met je plan kunt aansluiten bij gemeentelijk beleid. Dát klein houden is een denkfout. Het zou enorme winst zijn voor ons allemaal als we die kennis vergaren en ontsluiten, als we best practices verzamelen en successen en mislukkingen met elkaar delen. Dat is waardevol voor initiatiefnemers, verenigingen en instellingen met een goed idee, maar ook voor overheden om te leren, te begrijpen en waar nodig aan te sluiten.

Ontwikkel een kennisbank en ondersteun daarmee het vergaren en delen van kennis en informatie.

3. Omgevingswet: ontwikkelen en leren

Leefbaarheidsinitiatieven passen meestal niet in een hokje. Een sociaal evenement heeft al snel ook een fysiek of economisch element. Een activiteit tegen eenzaamheid bijvoorbeeld heeft een locatie en een vergunning nodig en de plaatselijke kroeg kan het zien als concurrentie. Inwoners in onze dorpen stemmen dat gemakkelijk met elkaar af. Als overheid moeten we leren daarmee om te gaan, ons meer te verplaatsen in de initiatiefnemers en als één te handelen. De Omgevingswet biedt ruimte om vanuit meerdere invalshoeken naar ontwikkelingen te kijken. Wij vinden dat we nieuwe ervaringen en instrumenten moeten ontwikkelen en willen zo een leerproces op gang brengen. Wij nemen daarin het voortouw, door op ons platteland en in onze kernen te experimenteren in overzichtelijke situaties. Zo leren we nieuwe verhoudingen tussen overheden onderling en met de maatschappij.

Laat het platteland de kraamkamer zijn voor de Omgevingswet.

4. Belangrijke opgaven: stimuleren en belonen

Inwoners van dorpen leveren graag een bijdrage aan de grote opgaven waar we samen voor staan, in bijvoorbeeld de zorg, de energietransitie en de klimaatagenda. Als ze met kleine initiatieven succes boeken, smaakt dat naar meer en dat leidt vaak tot grotere projecten met een aanzienlijke impact: van burenhulp naar buurtfeest naar dorpsfeest naar beheerstaken in het sociale domein. Ze lopen alleen vaak tegen onhaalbare of tegenstrijdige regels of andere belemmeringen in wet- en regelgeving aan. Dat is de dood in de pot.

Wij willen kijken hoe we die weg kunnen nemen en hoe we meer kunnen faciliteren. Om ervoor te zorgen dat de benefits ook naar het platteland stromen, willen we zoeken naar sociale en economische verdienmodellen.

Stimuleer de kracht van dorpsinitiatieven in de grote opgaven van ons land met faciliterende regels en verdienmodellen.

5. Instituties: de totale omgeving meenemen

Ook bij andere instituties lopen initiatiefnemers tegen belemmeringen aan. De verzekeringsmaatschappij bijvoorbeeld die de dorpsbus niet wil verzekeren of de bank die geen oog heeft voor de waarde van sociaal kapitaal. Dat het ook anders kan, laten onder meer de dorpshuisartsen zien die zich aansluiten bij bewonersinitiatieven in gezondheid of eenzaamheidsbestrijding. We zien regelmatig initiatieven die aansluiten bij de 'nieuwe economie'. Als we leefbaarheidsinitiatieven willen ondersteunen, moeten we de totale omgeving daarin meenemen. Wij willen zoeken naar nieuwe verdien- en waarderingsmodellen voor lokale initiatieven.

Praat met instituties die moeten meebewegen. We kunnen het niet alleen.

KOMPAS VOOR DE TOEKOMST

Deze vijf punten zijn ons leefbaarheidskompas voor de toekomst. We nodigen andere overheden, koepelorganisaties en instituties uit om hier samen met ons op te koersen en mee aan de slag te gaan. Dit zetten we op de agenda:

1. hoe we onze rol als eerste overheid voor de burger het beste kunt vormgeven en hoe overheden gezamenlijk het beste bij lokale initiatieven kunnen aansluiten vanuit de vragen van het initiatief
2. een toegankelijke en integrale kennisinfrastructuur, die lokale initiatieven faciliteert, motiveert en stimuleert
3. of in de ruimte die de Omgevingswet al biedt, processen en instrumenten te ontwikkelen zijn om aan deze verbrede benadering van maatschappelijke vraagstukken tegemoet te komen
4. hoe we belemmeringen in wet- en regelgeving en beperkingen in infrastructuur kunnen wegnemen en economische en sociale verdienmodellen kunnen ontwikkelen
5. organiseren van het gesprek met andere instituties om nieuwe verdien- en waarderingsmodellen te vinden voor lokale initiatieven.

De kracht van onze lokale gemeenschappen zit in de zelfredzaamheid en zelforganisatie en toont zich in de vele kleinschalige initiatieven die het platteland rijk is. Met dit kompas en de agenda die eruit voortvloeit willen we de zelfredzaamheid, zelforganisatie en sociale cohesie stimuleren en ondersteunen, en waar dat kan belemmeringen wegnemen.

Wij zijn hierin graag initiator, gesprekspartner en co-creator van oplossingen.

ZO DOEN ONZE DORPEN DAT

Meijel, gemeente Peel en Maas:

nieuw leven voor verstild dorp

Het dorp Meijel kreeg na een moeilijke periode een nieuw leven. Het toerisme was verdwenen doordat campings plaats moesten maken voor een woonproject. Ondernemingen sloten de deuren, het dorp raakte in verval.

Als je nu door Meijel rijdt, zie je een heel ander beeld. Het bruist en leeft. Hoe dat kan? In 2010 werd Meijel onderdeel van de gemeente Peel en Maas. Een paar inwoners en ondernemers richtten het Dorpsoverleg op en wilden het dorp nieuw leven inblazen. Ze begonnen met restauratie van de kern en zetten in op het authentieke imago: er staan bijvoorbeeld turfkarren als straatmeubilair. Dat trok veel aandacht. Initiatiefnemers uit het dorp kozen duidelijk voor zelfsturing en trokken het eigenaarschap naar zich toe. Zo maakte het Dorpsoverleg zelf een plan voor de nieuwe inrichting, terwijl de gemeente er al een had klaarliggen.

Daarna ontwikkelden ze samen met studenten toerisme en marketing het project 'Meijel Marketing'. Ze zetten Meijel weer op de kaart en toeristen vonden de weg terug naar het dorp. Dit leidde tot de oprichting van de Stichting Peelgeluk. Allemaal met als doel een sterke identiteit en een vitale kern van zelfredzaamheid. Het is een inspiratiebron voor bewoners en ondernemers om zich in te zetten voor het dorp en elkaar te ondersteunen in het behouden van de leefbaarheid.

Zonnemaire, gemeente Schouwen-Duiveland:

creatief in het omgaan met regels

Op 1 september 2018 moest de enige basisschool in Zonnemaire de deuren sluiten. Ouders zochten een oplossing om hun kinderen naar de dichtstbijzijnde basisschool in Zierikzee te brengen. De dorpsbewoners waren bang dat hierdoor gezinnen met kinderen zouden wegtrekken en nieuwe gezinnen zich niet zouden vestigen. Een aantal bewoners ging op zoek naar een gezamenlijke en milieuvriendelijke oplossing. Dit resulteerde in de oprichting van Stichting Schoolbus Zonnemaire. Sinds 20 augustus rijdt er een schoolbus en die wordt bestuurd door vrijwilligers (vooral ouders en bekenden uit het dorp of de omgeving). Omdat Zonnemaire ook te kampen heeft met vergrijzing en vereenzaming van ouderen, heeft de bus nog een bestemming gekregen. In de vrije uren tussen het leerlingenvervoer (overdag, in de avonden, weekenden en in de schoolvakanties) wordt de bus ingezet voor het vervoer van ouderen. Het initiatief kreeg veel steun. De ANWB nomineerde het als Zeeuws steunproject en gaf de stichting een geldelijke donatie. Zelfs het 'gedoe' rond een aansprakelijkheidsverzekering wisten de initiatiefnemers te tackelen.

Er is veel animo om de kinderen naar school te brengen en nieuwe gezinnen met schoolgaande kinderen blijven zich vestigen in Zonnemaire.

P10 is het netwerk van 17 grote plattelandsgemeenten die samen kennis uitwisselen en gedeelde belangen onder de aandacht brengen waar dat nodig is.

Postbus 10.000
9244 ZP Beetsterzwaag
p10@opsterland.nl
www.p-10.nl